

Medlemsblad för

Boden
Överluleå
Forskarförening

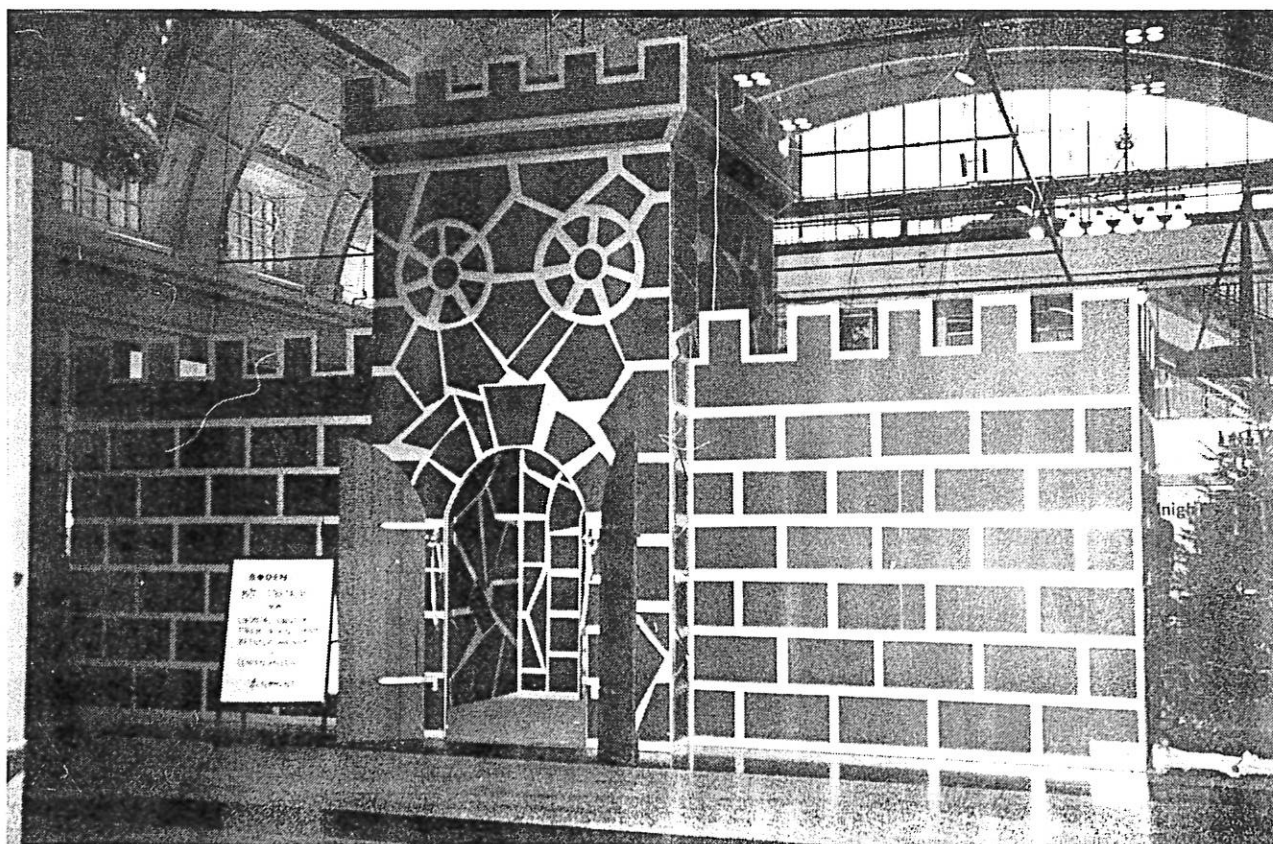

N:o 1

ÅRGÅNG 6

FEBRUARI 1997

Boden på Centralstationen

Konstruktör: Skyltfabriken

Foto: Kristina Öhman

Stadsvapnet som fond till Bodens kommuns utställning i Stockholm december 1996.

Styrelse och övriga funktionärer för Boden Överluleå ForskarFörening

Föreningens adress: c/o Åkerström, Kvarng 17, 961 64 Boden. **Postgiro: 1 57 58-6**

Tfn till forskarrummet: **0921-504 13**

Ordförande	Kristina Öhman , Prinsg 25, 961 31 Boden	tfn: 0921-159 79
V. ordförande	Björn Fredriksson , Nipvägen 18, 961 44 Boden	tfn: 0921-653 15
Sekreterare	Ewa Sandberg , Kålrotsv 11, 961 47 Boden	tfn: 0921-722 74
Kassör	Gun-Marie Åkerström , Kvarng 17, 961 64 Boden	tfn: 0921-182 02
Ledamot	Solveig Burström , Strutsg 8, 961 74 Boden	tfn: 0921-146 49
Styrelsesuppleanter	Tyra Henriksson , Färgareg 10 B, 961 35 Boden Constance Rutberg , Svartbyb 10 D, 961 37 Boden	tfn: 0921-147 42 tfn: 0921-163 11
Valberedning:	Linnea Vesterberg , Buddbyvägen 41, 961 42 Boden Valdemar Gustafsson , Hermelinsg 25, 961 74 Boden Anna-Maria Perzon , Karetv 24, 961 42 Boden	tfn: 0921-600 75 tfn: 0921-144 51 tfn: 0921-533 33
Revisorer	Carl Lennart Perzon , Karetv 24, 961 42 Boden Sixten Sandberg , Österby 950, 961 95 Boden	tfn: 0921-533 33 tfn: 0928-401 32
Revisorssuppleanter	Brita Lundman , Domarv 17, 961 39 Boden Herman Wahlberg , Prinsg 31 A, 961 31 Boden	tfn: 0921-138 79 tfn: 0921-109 42
Redaktion för medlemsbladet:		
Ansvarig utgivare:	Jeanette Svanberg , Agatv 11, 961 46 Boden Eila Fredriksson , Nipvägen 18, 961 44 Boden Ewa Sandberg , Kålrotsv 11, 961 47 Boden	tfn 0921-650 86 tfn: 0921-653 15 tfn: 0921-722 74

Kontaktperson i datafrågor:

Gunnar Glaas, Kvarng 17, 961 64 Boden e-mail: gglas@kvarngatan17.pp.se.

INNEHÅLL

Sid 3	Årsmöte, Medlemsavgift
Sid 4-5	Så gjorde farfarsfar!
Sid 6	Ljuså kraftstation
Sid 7	Antavla
Sid 8-9	Årets kommun-Boden i Stockholm
Sid 10	Världsarv
Sid 10-11	Prästen Eurén
Sid 11	Redaktörens spalt
Sid 12-13	Den nya folkbokföringen
Sid 13	Kassörens spalt
Sid 14	Vikter, Tack, Mikrokort
Sid 15	Efterlysningar
Sid 16	Annons

PLANERAD UTGIVNING AV TIDNINGEN

Medlemsbladet planeras komma ut vecka 18. Manusstopp 11 april.
Vecka 36, manusstopp 15 augusti.

KODKORT + NYCKEL

Kodkort till ytterdörren och nyckel till kammaren finns att köpa på Råbäcksgården

Kodkortet kostar 50 kronor och nyckel 80 kronor.

För att köpa dessa fordras att ni är medlem i föreningen.

Kodkortet ger tillträde till lokalerna från kl 7.00 till 21.00 alla dagar i veckan.

Nyckeln ger tillträde till kammaren där vi förvarar våra samlingar.

Tag kontakt med någon i styrelsen om ni är intresserad.

ÅRSMÖTE

I Robbgården
den 16 mars
klockan 14.00

Fika

VÄLKOMNA!

DAGS FÖR MEDLEMSAVGIFTEN

Medlemsavgiften är för 1997
100 kr

Betalas senast den 31 mars.

OBS!

Nytt för i år.

Det är endast de nya medlemmarna
som får medlemskort!

Vid utträde ur föreningen meddela oss,
Gun-Marie tel: 182 02 eller
Jeanett på Råbäcksgården tel: 504 13

Så gjorde farfarsfar!

Del 2

av Gunnar Wännman

Vattenkraften kunde överföras genom stånggång, en teknik som införts på 1600-talet. En serie trästänger var kopplade och genom en fram-och återgående rörelse överfördes kraft från vattenhjulet till t.ex. en pump. Stånggången kunde, som vid Dannemora, gå upp till 1500 meter.

Sveriges största resurs för industriell verksamhet var skogen, och under 1600- 1700- och 1800-talen var man övertygad om att skogen i Sverige höll på att försvinna genom skogsskövling.

Järntillverkningen krävde oerhörda mängder skog. För själva malmbrytningen gick det åt 1 miljon m³ trä, och det i sin tur är lika med en vedstapel som är 100 m i fyrkant och 100 m hög.

Till masugnar och stångjärnssmedjor gick det åt 3 miljoner m³ per år. Därtill kom sågverken, tjärbränningen - Sverige exporterade 80.000 tunnor tjära / år - garverier, glasbruk, kalkugnar m.m. Totalt sett förbrukade Sverige för sin industri 5-6 miljoner m³. Men detta är den mindre delen. Hårtill kom 10-12 miljoner för husbehov. Alltså förbrukade Sverige ungefär 18 miljoner m³ varje år.

Nå, var det så som sades: Höll Sverige på att föröda sin skog?

Svar: Ja och nej!

Det var väldiga mängder skog som förbrukades nära gruvorna, nära hyttorna, smedjorna och samhällena. Men samtidigt hade Sverige enorma arealer av skog, som inte användes, för de var avlägsna. - Först genom den stora skogstaxeringen på 1920-talet fick man klar uppfattning om landets skogstillgångar, dess tillväxt och förbrukning.

Det var järnvägarna som gjorde landet tillgängligt och förband det.

Först genom järnvägarna blev det möjligt att utnyttja långt bort liggande resurser. Det finns de som tror, att Sverige fick naturliga gränser genom freden i Roskilde, då bl.a. Skåne, Halland och Blekinge kom att tillföras Sverige. Men det är fel. En skåning på 1600-, 1700-

och större delen av 1800-talet hade kolossalt mycket lättare att ta sig till Danmark, än att forcera de småländska skogarna och ta sig till Stockholm. Vattnet förband, det skilde inte. Sverige fick naturliga gränser genom landets järnvägar. År 1864 kunde man åka tåg från Stockholm till Malmö.

Jag får väl tillägga, att när det gällde trä, betydde också flottningen mycket. Under 1840-talet började Storbritannien efterfråga svenska trävaror. Västsverige låg ju bäst till, och timmer flottades från Värmland och Dalsland och skeppades sedan ut via Göteborg. Men skogen i Västsverige räckte inte riktigt och från 1850-talet började man exploatera de stora norrländska skogarna. Där flottades timret på de norrländska älvarna och det var de göteborgska köpmännen Dickson, Wiijk, Ekman etc. som etablerade kontakterna med britterna, som nu exploaterade den norrländska skogen.

Men därmed har vi gått händelserna i förväg. Hur ligger det till med ångmaskinen?

Ångmaskinen hade först utvecklats på grund av filosofiskt och naturvetenskapligt intresse för tomrum. Men steget från vetenskapliga experiment till kommersiell nytta var långt. James Watt, ingenjör och instrumentmakare i Glasgow, kunde år 1769 bringa ner kolförbrukningen till en fjärdedel. Ännu år 1800 använde brittiska industrin mer vattenkraft än ångkraft. 30 år senare användes mer än tre gånger så mycket ångkraft som vattenkraft.

I Sverige introducerades ångmaskin redan på 1730-talet. Det var Mårten Triewald, som gjorde ett grandioöst misslyckande i Dannemora. De gamla ångmaskinerna var oerhört bränsleslukande och de fungerade inte med vedeldning. Höganäs har som bekant våra enda stenkolsgruvor och där fungerade också en s.k. Newcomen-maskin på 1750-talet. Maskinen hade tagits dit av en engelsk mekaniker, Thomas Stawford.

Den som först tog en ångmaskin till Sverige, av James Watts typ, var

kanslirådet och teaterchefen Abraham Niclas Edelcrantz. Han reste i England 1804 och där inköpte han flera ångmaskiner. Två användes vid kronobrännerier i Stockholm, en vid "Eldkvarn", alltså den kvarn som låg där stadshuset nu ligger. Den är väl idag mest känd för "Eldkvarns brand" 1878. Att det var något fantastiskt med en kvarn som drevs med ånga, framgår ju av namnet Eldkvarn.

Med Edelcrantz till Sverige följde verkmästaren Samuel Owen. Det namnet är värt att lägga på minnet. Han startade en egen maskinverkstad på Kungsholmen i Sthlm, och precis som något senare Motala verkstad, blev denna verkstad av stor betydelse för upplärning av verkstadstekniker och maskiningenjörer i Sverige.

Vid verkstaden byggdes ångfartyg. Sveriges kanske mest kända ångfartyg är Yngve Frej. Den sjösattes 1821, var byggd i ek och hade 22 hästkrafter. - Varför är Yngve så känd? - Ja, med den åkte Sara och Albert på 1830-talet och deras resa och deras fria kärlek skildras av Carl Jonas Love Almqvist i "Det går an" 1838 och det kan vi ju erinra oss nu när vi nyss firat Almqviståret: "En skön torsdagsmorgon i juli månad strömmade mycket folk förbi Riddarholmskyrkan i Stockholm och skyndade utför backen, emellan Kammarrätten och Statskontoret, för att i rättan tid hinna ner till Mälarstranden, där ångbåtarna lågo. Alla hastade till Yngve Frej, lupo över landgången med snabbhet ty tiden till avresan var redan slagen och ångbåtskaptenen kommanderade "främmande från bord!"

Men att ångmaskiner nu tagits i bruk betydde givetvis inte att ångkraften ersatte andra energikällor.

År 1850, alltså ungefär vid tidpunkten för min farfars födelse, uppgick den totala ångeffekten till högst 5000 hk. Detta kan jämföras med den totala effekten hos dragdjur i Sverige vid samma tid: c:a 280.000 hk som presterades av landets c:a 400.000 hästar och c:a 280.000 oxar. Människornas sammanlagda muskelarbete uppskattades till c:a 100.000 hk år 1850.

Den totala effekt som 1850 utnyttjades av väder - och vattenkvarnar

och vattensågar, uppskattas också till c:a 100.000 hk. Alltså de 5.000 hk ångkraft utgjorde bara 1 % av totalt utnyttjad effekt.

Men vid denna tid, vid sekelmitten, börjar i en snabb tillväxt av ångeffekten, som i stort fördubblas vart tionde år.

Det var framför allt exploateringen av de stora skogarna i Norrland som svarade för den snabbt ökande användningen av stationära ångmaskiner. Samtidigt började också det stora statliga järnvägsbyggandet som ledde fram till fortsatt utveckling av ångkraften.

År 1870 konstruerade belgaren Zenobe Gramme en praktiskt användbar generator av elektrisk ström. Härmed blev det möjligt att omvandla mekanisk energi till elektrisk, och elektriciteten kunde produceras i större skala än som tidigare varit möjligt. Generatorerna drevs normalt av ångmaskiner. Det skulle i Sverige dröja ett decennium in på 1900-talet innan vattenturbiner blev den stora drivkällan för elgeneratorer.

Elektrisk belysning blev den första betydande användningen av den nya energiformen. I början fanns det flera privata elverk i de svenska städerna. Det första kommunala elverket kom till i Härnösand 1885.

I flera städer blev det tävlan mellan gas- och elbelysning, men omkring 1910 stod elbelysningen som segrare.

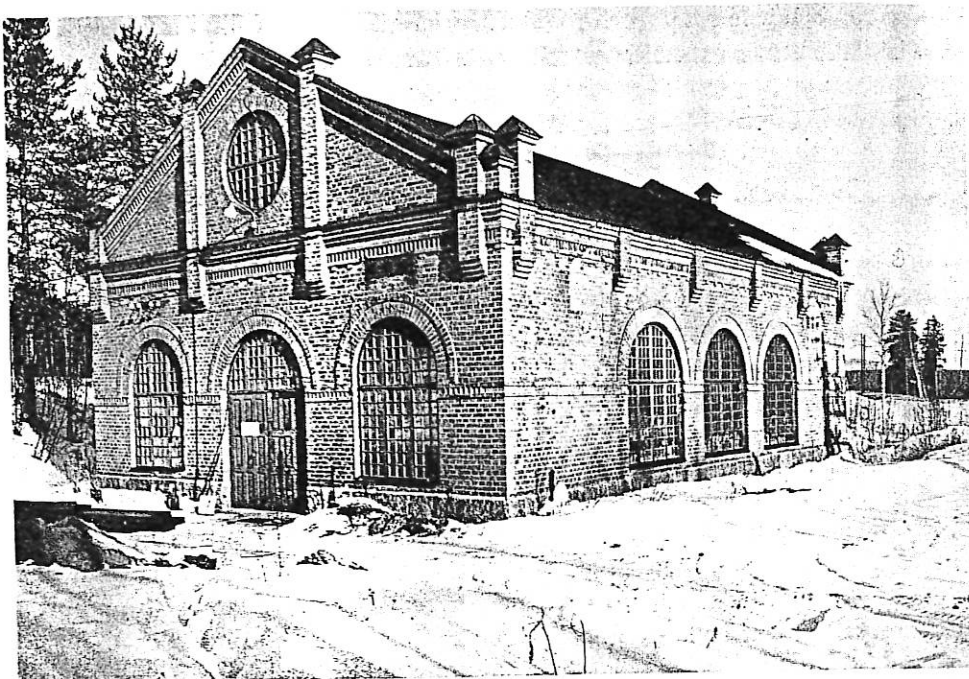
Nästa stora användningsområde för den elektriska energin var motor-drift. I Arboga Mekaniska Verkstad installerades 1887 den första elmotorn i landet för drift av verktygsmaskiner.

Det var svårt att överföra elenergi på längre sträckor. Ledningsförlusten var 3% per kilometer. Lösningen på överföringsproblemet blev systemet med trefas växelström. Det utvecklades bl.a av Jonas Wennström i det företag som skulle bli ASEA och så småningom ABB.

Min far har fått uppleva revolutionen i energianvändning.

Fortsättning i ett annat nummer.

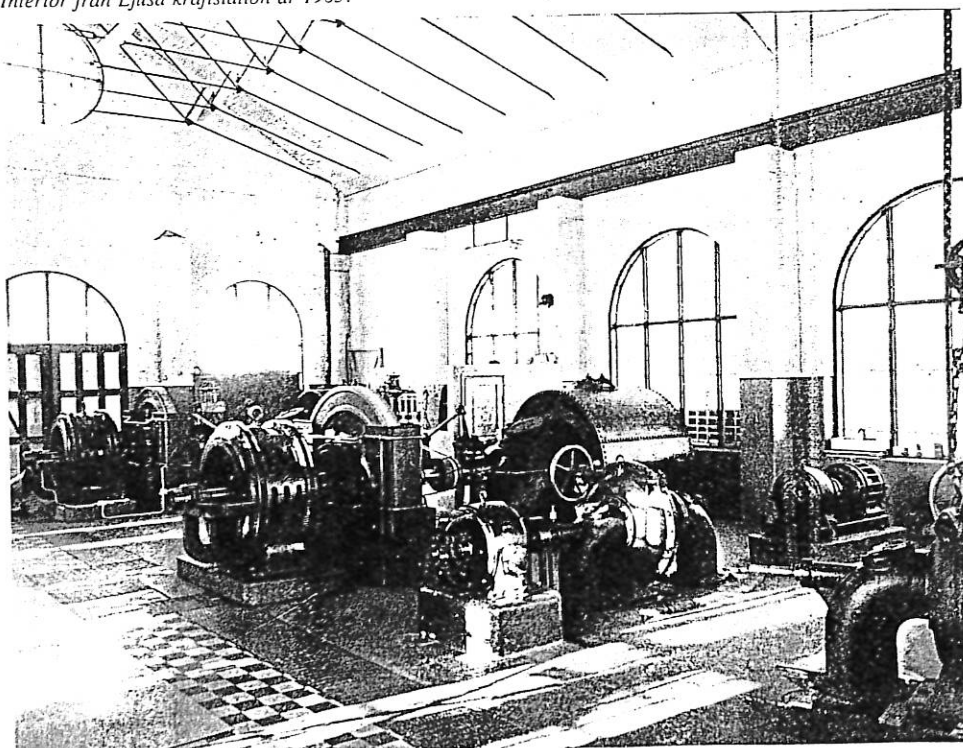
Kraftstationer i Ljusån

Ljusa kraftstation under 1960-talet.

Ingenjör Hilding Flygt fick den 17 januari 1905 häradsrättens tillstånd att uppföra kraftstationer vid Ljusåfallet, mellersta fallet - Forsbacken - och översta fallet - Holsvattnet - jämte erforderliga dammar. Redan den 21 november 1905 kunde Ljuså kraftstation invigas. Installerad effekt var totalt 900 turbinhästkrafter uppdelade på tre aggregat.

Interiör från Ljusa kraftstation år 1963.

Text och bilder är hämtade ur boken om Bodens kommun

Separatistledaren Johannes Riströms antavla, 4 gen.

Erik Riström f.1758-09-02 Prästholm (Skogen) Råneå BD d.1838-12-07 Prästholm (Skogen) Råneå BD Hammarmedsmäster Prästholm (Skogen) Råneå BD g.1786-02-19	2	4	Eric Andersson Korp f.1703-05-25 Rian, Nederkalix BD d.1783 Rånbyn, Råneå BD Soldat / Kolare Prästholm:3, Råneå BD — g.1727-06-25	8	Anders Larsson f. d. — g. Anna Andersdotter f.1659 d.1717-01-09	16 17
			Maria Nilsdotter f.1692 Nederkalix BD d.1785-02-01 Rånbyn, Råneå BD Soldathustru Prästholm:3, Råneå BD		— g.	
			— g.1756-04-25			
Johannes Riström f.1802-01-18 Prästholm Råneå BD d.1868 Lund Skellefteå AC g. 1826-01-28 i Nederluleå med Stina Lisa Enström f. 1803-12-26	1	5	Anders Davidsson Swart f.1695-06-09 Avan, Råneå BD d.1742-05-08 Prästholm, Råneå BD Soldat Prästholm, Råneå BD — g.1722-12-11	10	David Andersson f.1662 Jämtö-Avan, Råneå BD d.1734-08-27 Avan, Råneå BD Bonde Avan, Råneå BD — g.1694-01-21 Karin Hindriksdotter f.1671 Jämtön, Råneå BD d. Bosatt i Avan, Råneå BD	20 21
			Carin Andersdotter f.1727-08-13 Prästholm Råneå BD d.1811-10-27 Prästholm (Skogen) Råneå BD Smedhustru Prästholm (Skogen) Råneå BD		— g.	
			Anna Larsdotter f.1682-09-24 Prästholm:4, Råneå BD d.1760-01-06 Prästholm, Råneå BD Soldathustru Prästholm, Råneå BD		— g.	
Cherstin Andersdotter f.1762-02-09 Prästholm:13 Råneå BD d.1809-12-31 Prästholm Råneå BD Smedhustru Prästholm Råneå BD g.1786-02-19	3	6	Lars Andersson Laka - Kock f.1695-12-07 Prästholm:13, Råneå BD d.1770-08-26 Prästholm:11, Råneå BD Soldat Prästholm:11, Råneå BD — g.1720-05-15	12	Anders Larsson f.1662 Prästholm, Råneå BD d.1742-10-26 Prästholm, Råneå BD 12-man Prästholm, Råneå BD — g.1694-12-16 Dordi Nilsdotter f.1670 Prästholm:5, Råneå BD d.1755-02-08 Prästholm, Råneå BD 12-manshustru Prästholm, Råneå BD	24 25
			Dordi Larsdotter f.1695-07-18 Prästholm:1, Råneå BD d.1770-10-13 Prästholm:11, Råneå BD Soldathustru Prästholm:11, Råneå BD		— g.	
			— g.1749-11-27			
Ella Larsdotter f.1728-09-20 Orrbyn Råneå BD d.1805-10-25 Prästholm:13 Råneå BD Bondhustru Prästholm:13 Råneå BD g.1786-02-19	7	7	Lars Phalsson Stut f.1701-03-17 Orrbyn:4, Råneå BD d.1780-03-07 Orrbyn:4, Råneå BD Bonde Orrbyn:4, Råneå BD — g.1723-12-10	14	Phale Larsson f.1667 Orrbyn:4, Råneå BD d.1756-11-16 Orrbyn:4, Råneå BD Bonde Orrbyn:4, Råneå BD — g.1698-06-19 Ella Nilsdotter f.1658 Prästholm, Råneå BD d.1740-02-15 Orrbyn:4, Råneå BD Bondhustru Orrbyn:4, Råneå BD	28 29
			Anna Jönsdotter f.1699-12-02 Degersel, Sörbyn, Råneå B d.1786-08-18 Orrbyn:4, Råneå BD Bondhustru Orrbyn:4, Råneå BD		— g.1689	
			— g.1723-12-10			
			Jöns Hansson f.1666 Degersel:3, Råneå BD d.1719-07-18 Degersel:3, Råneå BD Bonde Degersel:3, Råneå BD — g.1689 Anna Andersdotter f.1663/66 Sörbyn, Råneå BD d.1741-04-15 Degersel:3, Råneå BD Bondhustru Degersel:3, Råneå BD			30 31

Forskare: Eila Fredriksson, Ewa Sandberg och Gun-Marie Åkerström.

Den som "tycktes ha intagit främsta rummet bland separatisternas banerförare i rikets nordligaste landskap" var Johannes Riström. - - Han var född i Prästholm i Råneå - - försörjde sig såsom vävskedsmakare - - till omkring 1840, då han flyttade till Persön i Nederluleå. - - År 1844 gjorde han, i sällskap med den andre läsarkhövdingen, Per Ersson i Ersnäs, på Läsare-Sällskapets uppdrag en resa till Stockholm för att hos konungen anhålla om de kyrkliga böckernas avskaffande, "på det att läsarna icke måtte nödgas separera från kyrkan och välja sina egna lärare". Tre år senare avfattade han sin kända och av forskningen gärna citerade "Förklaring, ingiven till Kongl. Maj:t .." där han å separatisternas vägnar yrkade på "att Kongl. Maj:t icke må oss tvinga eller tvinga låta att deltaga i den offentliga Gudstjensten, Dop- eller Nattvardsgående, intill dess läran i sin fulla renhet är återställd". Riström började år 1848 utdela nattvarden, varigenom separationen från kyrkan var ett fullbordat faktum. Det skedde i byn Lund i Skellefteå. - - År 1847, flyttade Riström med sin familj till Skellefteå och bosatte sig i Lund. Han dog där 1868. Några år före sin död blev han baptist.

"ur Råneå socken 1654 - 1954, Församlingslivet av Engelbert Byström".

ÅRETS KOMMUN 1996 - BODEN

Med utmärkelsen årets kommun följde diverse åtaganden, bl.a. att anordna landsbygdskonferens och att få ställa ut på Stockholms Central (i centralhallen) under första veckan i december (v 49). Till det senare evenemanget inbjöds Boden Överluleå Forskarförening att delta. Styrelsen tackade ja och sände tre representanter: Kristina Öhman, Eila Fredriksson och undertecknad.

Utställningen invigdes måndagen den 2 december av kommunalrådet Vanja Berglund. Varje dag under utställningsveckan hade sitt speciella tema; måndag - försvaret; tisdag - informationsteknologi; onsdag - landsbygden; torsdag - kulturen; fredag - sjukvården; lördag/söndag - familjen. Därutöver hölls seminarier och visningar för inbjudna gäster, dels i lokaler inom centralen, dels hemma i kommunen (24-timmarsresa för resebyråfolk). Till temadagarna inbjöds bl.a. departement, riksdagsledamöter, företag, f.d. värnpliktiga samt f.d. bodensare.

Från kommunen deltog personal från kommunledningen, näringslivsstiftelsen, informationskontoret, fritidsförvaltningen och NordPoolen. Bland övriga utställare fanns försvaret, vårdhögskolan, Pos-line, Polaris, KRS Montage, Sektor, Kristallen stensliperi, många hantverksföretag och många livsmedelsföretag. Där fanns underhållning av bl.a. Arméns musikkår, Lasse Eriksson och Bodens brassensemble.

Torsdagen var alltså kulturens dag, och då gjorde forskarföreningen sitt intåg på arenan. Den dagen fanns också representanter för Eyvind Johnsonsällskapet på plats, och Bodens brassensemble spelade brunnsmusik.

Föreningen ställde upp med två utställningsskärmar, dels vår egen som visade på våra olika aktivitetsgrenar, dels den skärm som vi tillsammans med kommunen ställt samman för höstens bokmässa i Göteborg, kompletterad med "Gransjö-boken" och "Pehr Anderssons ättlingar". Vi hade ett bokbord där vi visade de lokalhistoriska böcker som producerats inom kommunen (och vi säljer), och

den Eyvind Johnsonska släktutredningen med tillhörande antavla. Försäljning skedde av en del häften, i övrigt lämnade vi prislistor och inbetalningskort så att intresserade kunde beställa "hemma i lugn och ro". MS AB, genom Sören Magnusson, lånade oss två läsapparater och ett bord. Vi hade lånat ihop microkort för Överluleå, Bodens stad, Edefors och Råne för tiden 1850 - 1925. Med detta material kunde vi hjälpa människor med anor inom kommunen att hitta lite av sina rötter. Vi fanns på plats torsdag, lördag och söndag. Utställningen avslutades på söndag eftermiddag.

För oss som var med började det hela med att vi packade och skickade skärmar och kartonger med utställningsmaterial med SJ vecka 48 (SJ sponsrade frakten). Vi lånade ihop microkort (Tack Arne, Eila, Gun-Marie och biblioteket) och satte in i nya pärmar, som biblioteket skänkte. Onsdag den 4 december satte vi oss så på tåget (SJ sponsrade resan). Efter att vi anlänt, tidigt på torsdag morgon, placerade vi vårt bagage i ett förrådsutrymme en trappa ner på Centralen, där vårt nedsända material väntade (tillsammans med övriga utställares), och ställde för första gången upp vår utställning. Naturligtvis var där lite "strul", men inget värre än att det kunde lösas ganska snabbt på plats. Placeringen inom "utställningsområdet" var bra, i närheten av ett hörn, där besökare kunde passera på ömse sidor om oss på väg in eller ut, och naturligtvis stanna upp för att få ytterligare information.

Och där stannade dom; våra inbjudna medlemmar från Stockholmsregionen, släktforskare från andra orter, gamla bodensare, människor med anor från Boden och övriga Norrbotten, allmänt nyfikna. Det gav oss möjligheten att berätta om släktforskning i allmänhet, om de ypperliga villkor som vi i föreningen har (andra släktforskare berättade om hur styvmoderligt behandlade de var, och uttryckte sin avund), att svara på frågor om Boden och förändringar där samt att ta fram början till antavlor för ett stort antal människor

med anor i kommunen. Det var lika fascinerande som alltid att uppleva när människorna fick "syn på" sin släkting på skärmen, och sen kunna hitta någon fler generation åt dem.

Där fanns människor som berättade att de hade tänkt ta reda på lite om sin släkt men inte visste hur de skulle gå till väga - vi gav tips. Där fanns de som aldrig tänkt på sina anor men blev intresserade när de såg lite av hur det går till. Där fanns de som pratade Bodenminnen och kom igen flera dagar. Där fanns de som pratade om hur eländigt torftigt det var i norra Norrland och då speciellt i Boden. Där fanns de som bestämde sig för att komma in till forskarlokalen nästa gång de var "hem" till Boden.

Med andra ord - vi mötte många olika frågeställningar, många olika sorters människor. Förhoppningsvis "föddes" några nya släktforskare de här dagarna.

Vårt bagage - det hämtade vi ur förrådsutrymmet på torsdagskvällen, efter att utställningen stängt klockan 19.00, och vi packat ner vårt material i utrymmet. Därefter tog vi oss till hotellrummen (sponsrade av kommunen) och sov vaggade av Mälarens vatten. Fredag hade vi fridag, vilket kändes behövt. Lördag och söndag var vi uppställda på plats klockan 10.00 i den stimmiga miljön i centralhallen. Vid 17-tiden på söndag började vi plocka ihop för hemfärden, som skedde med nattåget. Efter att ha sovit i gungande sängar i fem nätter kändes det skönt att komma hem till Boden på måndag förmiddag. (fem gungande nätter = två på tåg, tre på flytande hotellet Mälar-drottningen).

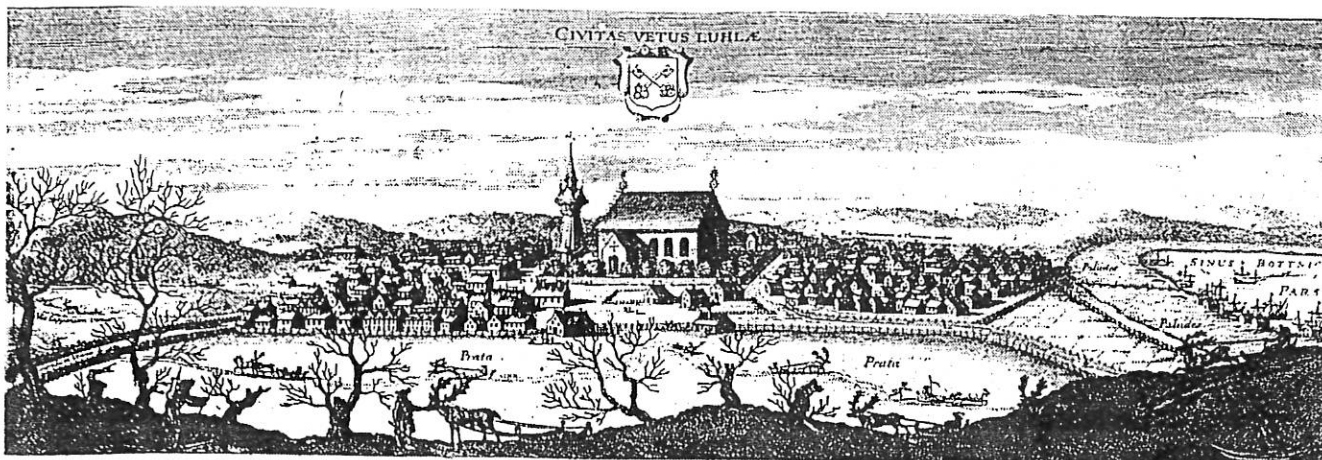
Ewa Sandberg

Citat ur brev från nye medlemmen Rune Isaksson, Vallentuna.

"Som utflyttad bodensare fick jag en inbjudan att besöka Boden kommuns utställning på Stockholms Centralstation i december. Det var då jag kom i kontakt med BÖFF, Kristina Öhman, och fick impulsen att bli medlem. Av medlemsskapet hoppas jag genom medlemsbladet få en del tips och kunskaper om Bodentrakten."

Världsarvslistan

Bönderna i Lule socken hade sina röda stugor runt kyrkan ända från 1600-talet. NoN berättade den 22 november om Gammelstads unika kyrkstad, som skulle tas med på Världsarvslistan av FN-organet Unesco. Så skedde också häromdagen, varvid Luleåfödde Björn Barringer i Malmö raskt insände ovanstående originalgravyr från år 1700, visande sagda kyrkstad som den såg ut då för tiden. Ganska sig lik är den!

ur DN 1996

Nederlule sockens förste prost

Mag. Johan Pet. Eurén. Han föddes i Stockholm 1780, der hans fader Petr. Ol. West-Eurén, sedermera kyrkoherde i Råneå, denna tid tjenstgjorde som hofpredikant.

Eurén blef student 1797; prom. fil.mag:r 1803; prestvigd och past.adj i Råneå 1805; v.kommin.r derstädes 1806; regem.pastor vid Vesterb.reg.te 1813; "bevistade" arbetskommenderingen i Södertelge samma år och 1814 fälttåget emot Norge; past.adj. i Råneå 1815; v.pastor derstädes efter faderns död 1817; v.pastor i Luleå pastorat 1822; kyrkoherde i Neder-Luleå pastorat 1827; kontraktsprost 1828; död 1830.

Eurén härstammade genom sin farmoder från den vidt utgrenade Eureniska släkten. Hans farfader kommin. Ol. A. Westberg var gift med Hedvig Eurenus, dr till prästen i Oviken Petrus Jacobi Eurenus, som var son till denna släkts stamfader prästen Jak. Abr. Eurenus i Nora. Namnet West-Eurén bildades af Euréns fader genom förkortning och sammansättning af fäderne - och modernernas namnen.

Sonen bortkortade det från farfadern lånade namnet.

Under sin Upsalatid vinlade sig E. synnerligen om filosofiens studium jemte i täflan med åtskilliga andra studerande från Hernösand stift, såsom sedemera prästen Arbman i Offerdal och kapellpred. C. E. Laestadius i Kvickjock, hvilken senare ansågs för den yppersta af dem alla. Grundliga kunskaper tillskrifvas denne förste kyrkoherde i Neder-Luleå pastorat. Som predikant var han dock inte så utmärkt som genom sin höga förstånds bildning. Han talade visserligen oberoende af papper, men hans framställning var icke ledig. Han hade en något trög tunga. Innehållet af hans predikningar var dessutom något svårfattligt för allmogen.

Till karaktären var denne kyrkoherde en hedersman. Hans liffsåskådning utmärkte sig genom stort allvar. I sammanhang härmed stod hans motvilja för krigareståndet, som genom sitt lättsinne och förakt för det heliga hade under det norska fälttåget djupt sårat hans känsla.

Benägen för eftergift var han icke, då han ansåg rätt och sanning befinna sig på hans sida. Då han i en sak rörande vaccinationen kom i strid med provinsialläkaren Waldenström (fader till den bekante P.P. Waldenström) gaf han på intet sätt efter, såsom han icke heller borde det, då han onekligen hade sin embetsplikt i denna sak till vägledning. Det utspann sig emellan dessa framstående män en strid, som å Euréns sida skriftligen fördes visserligen med skärpa, men tillika med stilistisk elegans. Segern stannade på prestens sida, och läkaren fick plikta för smädeligt skriftsätt.

Orsaken till Euréns död var en halsåkomma. Hade han i tid anlitat sin antagonist Waldenström, skulle han, efter dennes utsago, blifvit räddad; men då han försummade detta, dukade han under för det under vid femtio års ålder.

Denne aktningsvärde prest var utom i begåfning mycket olik sin fader. Den senare var ett original.

På den sista tiden bodde han, skild från sin familj, på Degerholmen, der nu pastors i Råneå boställe blifvit uppfört. Der omgaf han sig med en hop katter, som han skall understundom hafva uppsatt på en hylla,..... noggrant efter ålder. För öfrigt synes denne West-Eurén hafva besetat betydande stilistisk talang, att sluta med ett utdrag ur en tillfällig predikan, hvilket förekommer i (Skarstads ho..... ile-tikens tentoria)

Kontraktsprosten Eurén hade fyra söner och två döttrar. Äldste sonen Karl blef officer. Den andre i ordningen Anton Maurits utnämndes vid omkring 30 års ålder till Landssekreterare i Norrbottens län. Sonen Herman blef Skeppsbyggmästare; den yngste sonen Ax.Otto dog som kommin. i Ljustorp (Tynderö) 1873. Prosten Euréns fru var Sofia Alm.

Avskrift från microkort Neder-Luleå AI:13c 12/12: "Series pastorum från 1706 till närvarande tid".

Ewa Sandberg.

(Teckning: Ulf Hansson)

Besöksstatistik: Den 17/1 1997 hade vi den 10 000:e besökaren som skrivit in sig i gästboken sedan 24/3 1994. Det blev Susanne Wikman. Styrelsen har beslutat att hon skall få medlemsavgiften för år 1997.

Redaktörens spalt

Ett nytt år och en ny redaktör. Det första jag har är en vädjan till våra läsare att skicka in artiklar. Det bör handla om Boden med omnejd och kanske finns det en och annan som har någon berättelse om platser där det spökar, i såna fall skriv gärna ner den och skicka den till föreningen, jag är väldigt intresserad av såna saker, men även andra berättelser och historier ni hört, skriv ner och skicka. Ni som efterlyst och fått svar, meddela redaktionen så vi kan låta andra, som sökt samma personer få ta del av svaren.

Jeanett Svanberg

DEN NYA FOLKBOKFÖRINGEN

Av Erik Thorsell
27 mars 1996

1686 fick vi i Sverige en lag, som ålade kyrkan att sköta vår folkbokföring. Vi har därför vant oss att tala om "kyrkobokföring" och "kyrkböcker" och att vända oss till "pastorsexpeditionen" både när det gäller registrering och släktforskning.

Men från 1 juli 1991 fördes folkbokföringen över från ungefär 1400 pastorsexpeditioner till 140 lokala skattekontor (LOK). Var dessa finns kan man slå upp i den årligen utkommande "Rikets indelningar", som finns både i bokhandeln, på biblioteket och i Förbundets postorderlista. Under åren som gått från 1991 har en del ändringar gjorts av organisationen, och ytterligare sådana är att vänta i framtiden.

Vid varje LOK förs ett heldatoriserat lokalt folkbokföringsregister över alla som ska vara bokförda inom LOKets område, i regel två - tre kommuner. De uppgifter som noteras är bl.a. namn, personnummer, adress, civilstånd, födelse (hem)ort /-land, medborgarskap, fastighet, län, kommun, församling, familjerelationer (d.v.s. föräldrar, barn, makar osv), vårdnadshavare, in- och utvandring, dödsdatum och gravort. Tider för förändringar anges. Möjlighet finns att spärra uppgifter som bör hållas hemliga, t.ex. om någon är utsatt för förföljelse.

Uppgifter av kyrklig karaktär ingår numera inte. Grunduppgifter togs vid uppdateringen ur kyrkans personakter för då levande personer, men allt registrerades inte. För dem som är födda före 1 juli 1991 finns det alltså anledning att även gå till kyrkoarkivalierna. Dessa har börjat levereras in till landsarkiven, men till största delen finns de ännu kvar hos församlingarna.

Ett LOK har numera tillgång till personuppgifter för hela länet (från början endast för det egna området). Man kan dock alltid via ett centralt register (se nedan) ta reda på i vilket LOK en person som är eller varit bokförd i landet finns registrerad.

Alla uppgifter, såväl aktuella som inaktuella, om en person ligger kvar i det lokala registret, tills avgångslängd tagits ut (se nedan). Vid flyttning mellan LOK förs dock uppgifter om den flyttande över utan att sparas vid avlämnande LOK. De bevaras vid mottagande LOK och kommer med när längd tas ut där. Alla en persons olika adressuppgifter finns alltså hos senaste/ sista LOK.

Vid riksskatteverket finns ett centralt register (CT) över alla som är eller varit folkbokförda. Där ingår endast uppgifter för identifiering (personnummer och namn) och aktuellt eller senaste LOK. Uppgifterna sparas alltid i registret, även efter det att personen ifråga avregistrerats från folkbokföringen. Man kommer således alltid att kunna se vid vilket LOK en person senast varit folkbokförd och därmed också hitta rätt lokalt register (eller avgångslängd) med kompletta uppgifter. I CT finns utöver dem som levde 1/7 1991 även över avlidna fr.o.m 1980.

Vissa myndigheter m.fl. behöver uppgifter om befolkningen, t.ex. polisen, pliktsverket, skolan, barnavårdscentraler, kyrkan m.fl. För detta finns ett regionalt aviseringssystem (FBDATA), som arbetar länsvis och får grunduppgifter från LOKen en gång per vecka. Ett nytt aviseringssystem kommer att inrättas från 1/1 1997.

Alla folkbokföringsärenden dataregistreras i ett diarium och ges ett diarienummer. Här kan man få vissa uppgifter som inte noteras på annat håll, t.ex. vigsel och dödsort samt vigselform. Det går också att göra en del sökningar i diariet.

I sekretesslagen 7 kap 15 § stadgas, att sekretess ska gälla i 70 år för uppgift i folkbokföringen om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om någon kan lida men om uppgiften röjs.

För det mesta får man dock ta del av registrens innehåll. Om man vänder sig till ett LOK, kan man normalt få ut exempelvis:

personbevis - allt som finns registrerat om en person och hans/hennes föräldrar (men ej barn)

personbild - fullständiga uppgifter om en person, maka/make (nuvarande och tidigare), föräldrar och barn (annat LOK anges ev.)

familjebild - uppgifter om en persons make/maka och barn under 18 år som är folkbokförda på samma fastighet

fastighetsbild - personer folkbokförda på en viss fastighet.

Möjlighet finns att variera "bilderna" eller att ta fram andra uppgifter enligt önskemål (snabbvalsbild), t.ex. enbart adress.

Vid varje LOK och även vid Riksskatteverket (RSV) finns en allmänhetens terminal, där man kan få vissa uppgifter om alla som finns i skattdatabasen för hela landet. Uppgifterna avser främst data i skattesammanhang, men sådant som namn, adress, civilstånd, församling, dödsdag finns med och kan ju vara av värde för släktforskaren. Helst bör man veta personnummer, men

födelsedatum eller enbart namn kan också tjäna som ingångsvärde. Hur man bär sig åt beskrivs bl.a. i Släkthistorisk Forum 1/95 och i Släkt-data 4/94.

Avsikten är att uppgifter ur folkbokföringen ska bevaras för framtida forskning ungefär som vi hittills arkiverat kyrkböcker.

Hur detta ska gå till är nu (våren 1996) ej i detalj fastställt, men sannolikt kommer uttag på någon form av filmmedium (i varje fall ej på papper!) att göras i regel vart 5:e år ur de lokala registren på ungefär nedanstående sätt eller så, att motsvarande uppgifter bevaras:

Folkmängd - uppgifter församlings- och fastighetsvis om de personer som under en femårsperiod varit folkbokförda på en viss fastighet (motsvarar den gamla församlingsboken fast med färre uppgifter).

Avgångslängd - fullständiga uppgifter om dem som avregistrerats under perioden (dock med en fördröjning på 5 år för avlidna och 100 år efter födelseåret för utvandrade och obefintliga, detta därför att registreringsåtgärder kan behöva vidtas beträffande dem - de kan få barn resp. återinvandra osv. Innehållet i avgångslängden motsvarar det som fanns/finns i personakten.

Uttag ur centralregistret - hänvisning till rätt LOK för dem som avregistrerats från folkbokföringen.

Födelselängd - i tidsföljd, församlingsvis.

Äktenskapslängd - i tidsföljd, församlingsvis.

Inflyttningslängd - i tidsföljd, församlingsvis.

Utflyttningslängd - i tidsföljd, församlingsvis.

Dödlängd - i tidsföljd, församlingsvis.

Diarielängd - i tidsföljd ur handläggningsregistret och diariet.

I alla längder utom avgångslängden blir antalet uppgifter sannolikt begränsat. Identifikations- familjerelations- och adressdata ingår oftast liksom datum för förändring och alltid ett diarienummer. I övrigt hänvisas man till att hämta information ur folklängd, avgångslängd eller FBR. Uttag ur olika längder avses regleras i en förordning. Meningen är att längder och utdrag ska arkiveras vid vederbörligt landsarkiv.

När uttag av längder gjorts, kan registren gallras, dock enligt nuvarande planer icke det centrala referensregistret, som alltså är tänkt att innehålla alla, som folkbokförts efter 1991 (plus dem som avlidit fr.o.m. 1980), även sedan de avregistrerats ur de lokala registren.

Det finns förslag om att göra sökregister i personnummerordning till folklängd, avgångslängd och diarie-

längd, de båda förstnämnda riksomfattande. För att minska trycket på det centrala referensregistret kan sökregistret för avgångslängden (=det riksomfattande uttaget ur det centrala referensregistret enligt ovan) möjligen komma att tilldelas alla riksarkiven.

Svenska kyrkan registrerar sedan 1 juli 1991 sina medlemmar på i korthet följande sätt:

I ett **församlingsregister**, som kan vara datoriserat, noteras identifieringsdata, adress, medborgarskap m.m. samt dop och konfirmation. I församlingsvisa, ministeralböcker, dop- konfirmations-, vigsel- och begravningsböcker, registreras de olika kyrkliga förändringarna i tidsföljd med identifieringsdata, adress, datum och prästens namn samt i förekommande fall faddrar, make/maka, lysning, avlidens yrke (anges ej på annan plats i vår folkbokföring), efterlevande m.m. Ministeralböckerna förs på papper (även om dator använts vid registreringen). Centralt för kyrkan finns ett dop- och konfirmationsregister, som endast innehåller uppgifter om personnummer, dop och konfirmation.

Kassörens spalt

Så har då forskaråret 1997 inletts och vi hoppas det blir fyllt av framgångar.

Med detta nr följer ett inbetalningskort för medlemsavgiften 1997 som är oförändrad 100:-. Det finns en extra rad: "Gåva...." som jag hoppas att många vill fylla i med en summa - stor eller liten - alla bidrag mottages tacksamt.

Tack vare förra årets gåvor har vi bl.a. kunnat köpa in mikrokort för 5375:-; Neder-Kalix (ABF:s) renskrivna födelse- vigsel- och dödböcker, samt renskrivna kyrkböcker från Över-Kalix, totalt 2055:-

Vi har även inköpt, efter diverse strul, en ny (begagnad) kopieringsapparat för 31 250:-. Vi visste ju att våra gamla skulle ta slut när som helst, så vi hade avsatt medel till en ny.

Tack vare litteraturförsäljning, kopierande och kaffesugna medlemmar så går vi in i 1997 utan större förluster. Det bådär gott för att vi skall kunna komplettera mikrokortsbeståndet.

När ni betalar in medlemsavgiften:
Glöm ej att skriva avsändare!

Gun-Marie Åkerström - kassör.

Längd- yt- och rymdmått, och vikter, enligt 1665 års plakat

Längdmått

1 famn = 3 alnar = 1,781 m
1 aln (underarmens längd)
= 2 fot = 59,38 cm
1 fot = 2 kvarter = 29,66 cm
1 kvarter = 6 verktum = 14,83 cm
1 verktum = 2,47 cm

Rymdmått för våta varor

1 foder = 942,1 l = 6 åmar (fat)
1 åm = 157,0 l = 4 ankare
1 ankare = 39,25 l = 60 kannor
1 kanna = 0,65 l

1 tunna = 125,6 l = 4 fjärdingar
1 fjärding = 31,4 l = 2 åttingar
1 åtting = 15,7 l = 6 kannor
1 kanna = 2,617 l = 2 stop
1 stop = 1,31 l = 4 kvarter
1 kvarter = 0,33 l = 4 ort (jumfru)
1 ort (jumfru) = 8,2 cl

Viktualievikt

1 skeppspund = 170,0 kg = 20 lispund
1 lispund = 8,5 kg = 20 skålpund
1 skålpund = 0,425 kg = 32 lod
1 lod = 13,28 gr = 4 kvintin
1 kvintin = 3,32 gr = 30,1 ass
1 ass (som guldvikt) = 48,042 mg

Ytmått

1 tunnland (behövdes för att så en tunna säd)
= 32 kappland = 0,4936 ha
1 kappland = 1750 fot² = 1,54 ar
1 fot² = 8,8143 dm²

Rymdmått för torra varor, struket mål

1 tunna = 146,6 l = 2 spann
1 spann = 73,3 l = 16 kappar
1 kappe = 4,58 l = 1,75 kannor
1 kanna = 2,62 l

1 spann = 73,3 l = 2 halvspann
1 halvspann = 36,65 l = 2 fjärdingar
1 fjärding = 18,33 l = 4 kappar
1 kappe = 4,58 l

Mynt

1 riksdaler (Rdr) = 48 skilling (S)
1 skilling = 12 runstycken

Mikrokort

Föreningen har köpt in följande mikrokort:

Råneå församlingsböcker 1900 - 1920
Överluleå församlingsböcker
1900 - 1920
Älvsbyn vigda 1898 - 1920
Älvsbyn döda 1898 - 1920
Norrbottens län födda 1925 och 1926
Norrbottens län vigda 1925 och 1926
Norrbottens län döda 1925 och 1926

Kursverksamhet

Under följande dagar och tider pågår kurser i Råbäcksgården:

Måndag kl 18.30 - 20.30
Onsdag kl 19.00 - 21.00

Tack!

Föreningens varma tack för alla gåvor.

Thure Lindgren	Vänersborg
Mikael Renström	Stockholm
Ebba Nilsson - Bergström	Boden
Ewa Såndberg	Boden
Gösta Rova	Boden
Björn Fredriksson	Boden
Iris Westbom	Boden
Lars Bergström	Boden
Jeanett Svanberg	Boden
Ulla Wikman	Boden
Gun-Marie Åkerström	Boden
Jan Lindberg	Boden
Kristina Öhman	Boden
Ulla Svennberg	Boden
Eila Fredriksson	Boden

Jag Letar

... föräldrar till **Brita Nilsdotter** född 1716 el 18, gift 30/1 1757 med Olof Johansson Svartbjörnsbyn nr 8. Brita är hans andra hustru. Olofs första hustru var Barbro Andersdrotter, född 8/1 1709 och gift 23/11 1746.

... föräldrar till **Karin Hansdotter**, född 1712, gift med Anders Lundius, Vaikijaur, Jokkmokk.

... föräldrar till Bruksinspektör (bokhållare) **Carl Olof Brodin**, född 1731. Hans hustru **Madame Brita Christina Molin**, född 1744.

Iris Westbom
Östra Strandvägen 16 A
961 31 BODEN
0921-105 49

... uppgifter om **Johannes Olofsson Eklund**, född 1776 och son till Olof A:son Eklund i Tjern, Skellefteå, har någon forskat och funnit mer?

Marianne Näslund
Sergantsgatan 8 H
961 77 BODEN
0921-198 81

Vet någon vem **Kolaren Jakob Johansson** i Svartlå var?
Gift 3/12 1803 med Lisa Pehrson, född 5/9 1779, dotter till Pehr Stormodig i Svartlå. Vid giftermålet är **Jakobs** hemort Ahlträsk. Något födelseår eller datum finns ej. Var det en bror till **Jakob** som han var dräng hos i Ahlträsk?

Varifrån var **Anna Matilda Andersdotter**, född 24/2 1854? Hon var gift 30/9 1877 med Lars Ulrik Vikström, född 18/6 1856. Dom var bosatta i Holträsk eller Snedudden (Jokkmokk). En svag antydning tyder på att **Matilda** kom från Boden eller liknande ort. Hon kallades "**Norsk-Matilda**" av släkten. Har någon stött på **Matilda** i sin forskning?

Varifrån var:

Skomakaren Johan Ersson Ölund, f 1775
hustru **Anna Greta Hansdotter**, f 1777
Barn:
Johan Petter, f 1806
Stina Greta, f 1808-1853
Maria Gustava f 1811, g i Svartlå
Anna Greta, f 1812

Ytterligare 5 barn födda i Svartbyn där familjen bodde. Dom kom dit 1812 från Finland? Vet någon varifrån familjen Ölund kom?

Tacksam för någon upplysning om dessa personer.

Gunnar Johansson
Mjölkuddsvägen 197
973 43 LULEÅ
0920-22 75 93

... uppgifter om **Ingrid Helena Andersdotter** troligen född 5/1 1768 och död 22/4 1837 i Börjelslandet. Gift med Bonden Lars Persson Bränström född 14/9 1749 i Börjelslandet.

... uppgifter om **Per Persson Nyman** troligen född 1749 i Svartlå. Han var soldat i Heden 1773 till sin död 1788. Gift med Maria Persdotter född 24/7 1749 i Unbyn.

... uppgifter om **Nils Olofsson och makan Margit Danielsdotter** båda födda troligen 1736. De fanns båda på 1700-talet i Svartbjörnsbyn no 11

De hade barnen:	Olof	f 1759
	Brita	f 1762
	Erik	f 1765
	Anders	f 1770
	Margareta	f 1771
	Catharina	f 1775

Varifrån kom de och vart tog de vägen?

Rune Isaksson
Västgötagäddan 7
186 35 VALLENTUNA
08-511 779 88

Hjälpa mig hitta föräldrarna till:
Anders Mosesson-Wiklund och hans hustru **Stina Jonsdotter**. De fick bl.a. dottern Anna Christina f 25/9 1777 i Pitholm, Piteå lfs.

Eila Fredriksson
Nipvägen 18
961 44 BODEN
0921-653 15

... uppgifter om **Catharina (Carin el Cajsa) Jönsdotter** född 1796/97 i Råneå, gift 26/11 1816 med Nils Eriksson född i Svartbjörnsbyn no 2 1790.

Jeanett Svanberg
Agatvägen 11
961 46 Boden

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning
retur med nya adressen till:

B Föreningsbrev

BODEN ÖVERLULEÅ
FORSKARFÖRENING

Gun-Marie Åkerström
Kvarngatan 17
961 64 Boden

Misstaget

Ett torparpar fick många barn, så varje år for dom till stan
där prästen döpte det tillskott som paret senast hade fått.

När deras elfte barn var fött var hustrun utsliten och trött
så torparn sa: "jag selar hästen och ensam tar vårt barn till prästen".

Så sagt och gjort, han tog sitt barn och åkte som förut till stan
där gossen döptes, fort och bra och fick det namn han skulle ha.

Och efter bön och efter sång sa prästen nöjd: "Att denna gång
fick Ni en kraftig grabb ändå, dom förra var ju jämt så små".

När torparn granskade sitt barn så säger han: " Nä si på fan,
jag tyckte väl de ar en tung en, jag har ju taji fjolårsungen!"

Ur ÄTT & BYGD nr 52 1996.

PROFILKLÄDER

Företag • Klubb
Screentryck

RING!

Skyltfabriken

FRÅN ATELJÉ TILL VERKLIGHET

0921-146 20

UTAN EXTRA KOSTNAD GÖR VI:
SKISSER & FÖRSLAG & OFFERTER